

ТИЖНЕВИК: REVUE HEBDOMADAIRE: UKRAINIENNE: TRIDEN'

Число 49 (357) рік вид. VIII. 18 грудня 1932 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 18 грудня 1932 р.

Не можна пройти мовчанкою проз ініціативу, що торкається господарського життя нашої еміграції і заслуговує на більшу увагу.

В минулому числі «Тризуба» було нами уміщено статтю — «Ми можемо мати свою власну кредитову установу», в якій автор подав думку про необхідність і можливість, в скромних на початку розмірах, заснування на еміграції української кредитової установи.

Ініціатива ця падає в українському громадянстві, як здається, на добрий ґрунт зрозуміння.

До редакції наспіла вже стаття дискусійного порядку — «Чи треба нам мати свою кредитову установу?», місце якій даємо в цьому числі «Тризуба». Автор її доводить, що заснування своєї фінансової установи для української еміграції є корисним і бажаним.

Дійсно, як відчуваємо ми на еміграції брак такої установи, яка б полегчила нам улаштування нашого життя на чужині. І треба лише висловити жаль, що думка про організацію подібної установи не виникла у нас до цього часу раніше.

Тому ми не можемо не привітати ініціативу заснування української установи кредиту і висловлюємо разом з тим побажання, щоб ініціативу цю успішно і як найскорше було переведено в життя.

А успішне переведення її в життя залежатиме вже цілковито від нашого громадянства, яке — ми в цьому певні — ясно усвідомлює собі користь од посідання такої господарської установи, як рівно-ж і те, що створити її можемо тільки спільними, загальними зусиллями.

Переживаємо тяжкі часи світової господарської кризи. Ми, емігранти, найбільше відчуваємо на собі її наслідки.

Тому тим більше мусимо зупинитися на ініціативі, про яку річ, і тим більше треба не тільки окремим громадянам, а й всім нашим організаціям належно справу обдумати та приготувитися до того — надіємося недалекого часу — коли українське громадянство візьметься за перетворення корисної думки в реальну дійсність.

Бо взятися за це діло треба буде дружно, щоб перевести його як найліпше.

Листи до земляків

XV.

Про український гумор та гумористів.

Загально є відомим, що на світі існують дві нації, які відзначаються спеціальними здібностями що-до гумору: англійці та українці. Всі останні, хоч і не позбавлені цього дару, але, тим часом він не так то вже густо забарвлює їх життя, їхнє поступовання та відношення до самих пекучих і дразливих справ.

Щасливий це подарунок долі і не аби-які вигоди доставляє він як окремій людині, так і загалу в трудні хвилини сучасного бурхливого та мінливого життя.

Гумористичне відношення до різних пригод його в першу чергу приводить до поважного ошадження життєвих сил та збереження рівноваги в таких випадках, коли все спонукає до нерозважливих та инколи і одчайдушних почувань і кроків.

Тому-то англієць сучасний, довідавшись вранці з своєї газети, що англійський фунт скотився до 81,5 франків, не почне над цим лементувати та проклинати уряд, а тільки муркне:

«У-гм, знову впав. Готовий піти у заклад, що завтра він скотиться до 80,0»...

Разом з тим його вільна від роспуки та нерозважливости голова весь час працюватиме над тим, як добитися того, щоб цей самий фунт (то-ж таки не якась там марка або корона, чи инша валюта, а самий справжній англійський фунт) зайняв знову свою попередню позицію світової непохитної валюти. І найважливіше, що так думають і так поведуться та поведуться, окрім комуністів, усі англійські громадяне. Тому і не диво, що гумористичний склад національного характеру англосаксонської раси привів її на самі вершки всесвітньої могутности.

Здавалося, що для нас, українців, які, по-за англійцями, не мають супротивників що-до гумору, така висока постава наших ближчих сусідів по гумористичному відношенню до життя мусіла б бути доброю прогнозою для нашого майбутнього. Тим більше, що і гумор англійський та український надзвичайно близькі один до одного.

Коли ми візьмемо, наприклад, дікенсовського м-ра Піквіка та гоголівських Івана Івановича та Івана Нечипоровича, то трудно одрізнити, що писав Дікенс, а що Гоголь.

Так справа стоїть з літературою та красним письменством. В звичайному житті вона виглядає значно инакше.

* * *

Валюти своєї української ми зараз не маємо, бо совітський червінець, який заміняє нашу «гривню» на Україні, ми своєю валютою не вважаємо, і тому нас зовсім не обходить, що він котиться до низу так саме, як те «яблучко», про яке співається в совітських частушках.

Більше від того, ми з приводу совітського червінця та його передсмертних корчів можемо триматися цілком «індиферентно» і повторювати разом з колишнім російським гумористом:

«То ще не біда, коли за рубля дають коповика. Зле, коли за нього дають по морді»...

Лишемо валютні питання в покої і візьмемо для виявлення стилю сучасного українського гумору іншу сферу. Це цілком можливо, бо я-ж не науковий трактат пишу, де треба суворо дотримуватися правил усяких порівнянь.

Приводів для виявлення гумору українці зараз мають може і занадто. Мабуть не один нарід сучасности не зазнав стільки всякого лиха, як саме український. І от довідається або згадає наш «земляк» про якусь чергову кривду українській нації, скажемо про «паціфікацію» в Галичині... і як англієць буркне:

«Туди до біса. Наших знову б'ють. Добре, що за битого двох небитих дають»...

Але на цьому і кінець подібности з англійським поступованням, бо наш земляк свій гумор продовжує виявляти й на далі, і коли зостановиться над думкою, що йому робити, то гумористичний «чортик» намовляє на новий гумористичний вибрик:

« А що коли б я з цього приводу й собі когось із своїх заточив по плиці? То б то сміху було»...

І що-ж ви думаєте? Бере лист паперу, виводить заголовок: «Гумористи», і починає своєю накладати...

* * *

Думаєте, мої любі земляки, що я все це вигадав? На превеликий мій жаль, не все тут вигадано, бо де-що подібне трапилося в дійсному житті.

В одному високоофіційному виданні, саме під таким наголовком появилася замітка, у котрій, з одного боку, автор її глузує з заяви Головної Ем. Ради, що вона об'єднує навколо себе 80-90 відс. еміграції. Само по собі зрозуміло, що даних, які б зпростовували цю заяву не наводиться. По зразку свого попередника, те-ж гумориста з «По ревізії», автор просто «одкатегорья усю систему» та й годі.

Але найбільше свого гумору він додає тій частині замітки, що торкається виступів УНР на міжнародній арені. Всім відомо, яку УНР напружену працю проводить в захист української державности, але він з неї вибирає лише один факт, а саме заяву в справі «пацифікації» президента УНР А.Лівицького, політичний зміст якої зводився до того, що в подіях того часу в Галичині ясно чувається вся праця «комуністичної пропаганди та інших безвідповідальних факторів», і знову і з цього приводу глузує з «самоотвержених малоросів» та їх «старань» виправдати поляків в їх «пацифікаційній» акції...

Чи не нагадує таке використання гумористичних здібностей бажання в першу чергу «накласти» своєму та дати волю почуттям своєрідної гайдамаччини, чи якогось незагнузданого паробоцтва?

Припустімо навіть, що в де-яких виступах УНР на міжнародній арені знайдуться приводи для критики та дебатів. Так чи не вимагають самі умови такої праці, щоб в цій критиці та дебатах перш за все дотримувалися принципи с а м о п о в а г и і того, що англійці звать «fair play».

Але, що для мене являється безсумнівним, полемичні зальоти наших домородних гумористів, коли вони відірвалися від наших народніх джерел, мусять принаймні керуватися такими зразками, як англійські.

І всяким разі не знижуватися до якогось незрозумілого зло-слів'я.

* * *

Англосаксонська раса, що дала людності всього світу незрівняні зразки гумору як в красному письменстві, так і у виявах громадсько-

го та приватнього життя, зараз веде перед і стоїть на чолі людської цивілізації. Мається багато інших здібностей, які дали їй це виключне становище, але разом з тим і це почуття гумору грало не аби-яку роль.

Ми, українці, в природі яких це почуття теж являється органічною рисою, зараз чвалаємо десь у хвості, але амбіції свої знижувати не сміємо.

Тільки тоді виберемося наперед!

Але це буде тоді, коли все, в тім числі і свій гумор, будемо цивілізувати та уникати зразків наведених мною «гумористів».

К. Ніко.

St. Jean de Maurienne,
10. XII. 32.

Свято гетьмана І. Мазепи і вшанування Богдана Лепкого

Неділя, 27 листопада 6. р. була тим довгоочікуваним і урочистим днем, коли українське громадянство у Варшаві гідно вшанувало пам'ять гетьмана Івана Мазепи, вдало зв'язавши з тим вшанування Богдана Лепкого.

* * *

В цей день зранку о 11 год. відбулося святочне надання перехідного перстня імені гетьмана І. Мазепи нашому славному поетові Богданові Лепкому.

Думка про такий перехідний перстень імені великого гетьмана повстала в рядах нашої армії, — активних борців за здійснення заповіту Мазепи.

Сам перстень битий з сталі, зі здобутої під Києвом у війні з Москвою зброї, і має на своїм щиті тризуб і герб великого гетьмана, сполучені шоломом, з котрого виникає козак з рушницею — герб війська запорізького. В 3-х кутах щиту розставлені літери — УНР.

Регулярін перстня говорить про те, що першим носієм його є Богдан Лепкий і він в заповіті своїм може передати його лише тому українському письменникові, який своєю творчістю найбільше прислужиться до здійснення державницьких ідеалів Мазепи.

Цим перстнем бажала наша армія впровадити в наше національне життя, так бідне на традиції, цей видимий знак, яким сполучатиметься наша теперішня боротьба з нашою минувиною і майбутнім.

Надання перстня відбулося в присутності видних представників нашого уряду й громадянства, а передачу dokonав сам Головний Отман Л. Лівницький, який на цю урочистість прибув до Варшави переїздом з Праги далі закордон.

Достойного ювілята впровадив на салью директор Українського Наукового Інституту у Варшаві проф. О. Лотоцький. Пан Головний Отаман привітав його сердечними словами і доручив проф. Р. Смаль-Стоцькому відчитати фундаційну грамоту. Ця остання написана на пергаменті та має державну печатку. Має вона наступний зміст:

«Дорогий наш Поете! В листопаді цього року закінчили Ви шостий десяток літ, з котрих чотири Ви незмінно простояли в перших шерегах наших борців за визволення України.

Ви попереджали своїм віщим словом наш народ про грізну світову бурю, Ви запалили підчас світової війни світлими споминами про нашу боєву козацьку традицію вогонь національного почуття в душах тисячів наших земляків в таборах Союзу Визволення України.

Ви були з нами в ясні дні перемоги після проголошення Української Народньої Республіки, Ви з нами залишилися і в ці тяжкі дні нашої еміграції, своїм словом, своїм ділом будили Ви любов до Рідного Кр ю, сіяли ненависть святу до окупанта України, ворога одвічного — Москви.

Ваше шістьдесятиліття припало на трьохсотліття народин великого попередника нашого Івана Мазепи, якого прапор Ви у Вашій трилогії так високо підняли — дороговказом для всього народу нашого в це люте врем'я.

Задовольняючи бажання нашої лицарської армії, що прагне увіковічити святі мазепинські традиції і з ними повернутися на рідну землю, уряд УНР на знак глибокої пошани й широкі подяки передає Вам із у бою здобутої московської зброї битий перстень, одзначений гербом Мазепи і Тризубом. Нехай той перстень мазепинський переходить з роду в рід, од письменника до письменника, що своєю творчістю найбільше, як оце Ви, заслужився для здійснення і закріплення державних ідеалів Великого Гетьмана».

Цю фундаційну грамоту підписали Головний Отаман і Голова Ради Міністрів УНР. Після відчитання грамоти, яку, як і промову Головного Отамана перед тим, присутні вислухали стоячи, Головний Отаман наложив перстень на руку поета під гучні оплески присутніх, а після цього підняв шклянку меду за здоров'я першого носія цієї мазепинської відзнаки.

Глибоко зворушений достойний ювілят виголосив прегарну промову, що дійняла всіх присутніх, в якій подякував Головному Отаманові й урядові УНР за високу честь і підняв тост за здоров'я Головного Отамана УНР і за остаточну перемогу української армії.

По закінченні цієї урочисти присутні разом подалися на панахиду по бл. пам. гетьманові Мазепі.

* * *

Урочисту панахиду за спокій душі великого гетьмана України було відслужено в греко-католицькій церкві. Панахиду відправив п. о. Решетило, виголосивши на ній відповідну патріотичну промову.

* * *

Увечері в одній з найбільших саль м. Варшави відбулася урочиста академія, яку влаштував міжорганізаційний комітет по вшануванню

пам'яти гетьмана І. Мазепи разом з комітетом по вшануванню 60-тиліття творця мазепинської трилогії Богдана Лепкого.

Саля переповнена. Серед присутніх не лише українці, що прийшли в цей день не тільки вшанувати пам'ять великого гетьмана України, але й заманіфестувати свою відданість тим ідеям, за які на протязі віків з амвонів російських церков з наказу його переможця Петра І-го спадали на нього анатема, ідеями державної незалежності України.

На салі не лише українці, що прийшли в цей день заманіфестувати, що Мазепа живе в їх душах великий, чистий і святий, але й багато чужинців, а між ними — представники суспільства польського та тих народів, що разом з Україною боряться за незалежність своєї батьківщини, народів поневолених Москвою.

Саля переповнена, але академія ще не розпочинається. Чекають Богдана Лепкого, співця героїчної епопеї гетьмана Мазепи, славного поета, дорогого гостя, 60-ті роковини життя якого в цей день вшановує рівно-ж українське воєцтво армії УНР.

Але ось і він входить на салю в супроводі президії Комітету по вшануванню. Його поява на салі викликає довгі і невгаваючі овації. Присутні стоять, на салі грім оплесків, голосне «слава», що лунає з грудей соток учасників урочистости.

Коротка пісня хору і на естраду, удекоровану зеленню та гербом Мазепи і тризубом, виходить Богдан Лепкий.

— Ой біда, біда, тій чайці небозі, що вивела чаєнята при битій дорозі, — тихо починає він свою високо поетичну промову. — Яка сумна пісня, — каже він, — не пісня, а народній синтез. Кажуть, що гетьман Мазепа склав цю пісню і при бандурі її співав. Поет цитує її далі, аналізує, пояснює її захований глибокий зміст, підходить до біографії гетьмана Мазепи, бере з неї багато фрагментів життя і творчости цього великого будівничого земель українських.

Поет пригадує ті часи, коли Мазепа, яко 30-тилітній муж, повен слави і ласки, прощається з Варшавою і їде на Україну, куди кличе його обов'язок перед батьківщиною і народом, коли він починає провадити свою систематичну і мудру працю по підготовці рішучої акції, якою мало бути одірвання України від Москви і створення з неї незалежної держави, коли взяв він в руки гетьманську булаву і почав цю незалежність енергійно підготовлювати: оживив міста і укріпив їх мурами та твердинями, засіяв хутори, побудував храми, створив армію, нав'язав дипломатичні зносини з іншими державами і Україну проголосив незалежною державою.

Це те його велике діло, зазначає поет, за яке ми нині прийшли йому поклін віддати. А скільки по-за цим всім криється тієї невидимої праці, щоб тих чаєнят в громадян обернути, хитру Москву перехитрити.

Не його вина, — продовжує далі поет, — що його діло, підготовлене віками, не втрималося; не його вина, що Карло пішов не на Москву, а на Україну; не його вина, що під Полтавою нанесено союзникам поразку. Для України створив він багато і за все те, що створив, Україна йому навіки вдячна.

Далі зупиняється поет над тим ворожим твердженням, що в реалізації своїх ідей Мазепа був сам, що український народ не був з ним. А чи ті полки, що йшли з ним в бій, — запитує він, — що разом з ним зносили всю долю боевого життя, то не був український народ? А всі ті, що боронили Батурин, ті численні жертви його ідей, що своїми кістками степи і шляхи України вкрили, то не був український народ? А ті, що разом з ним залишили рідний край і вийшли на еміграцію, чи й то не був український народ?

Поет знову підходить до постаті Мазепи і каже, що не має такої кривди, немає такої анатеми, яка б могла Мазепу зменшити. Великий народ потребує великих людей, каже він, — а коли їх не має, то вмерлі встають і стають до діла. Встає і могутній Мазепа, скидає з себе всі ті анатеми, які сотками літ на нього кидано. Встає перед нами великий, ясний Мазепа, щоби закінчити те, чого доля не судила йому за життя закінчити.

На салі знову загриміли оплески, знову понеслося могутнє «слава». Хор співає низку стрілецьких пісень. Бадьоро несеться по салі «А ми нашу славу Україну, розвеселимо...» і «Слава, слава, отамане, слава, батьку наш». І здається, що співає їх не лише хор, здається, що співає їх душа, ціла істота, здається, що після тої сумної «Ой, біда, біда тій чайці небозі» це ті пісні бадьорі і певні, пісні-обітниці, пісні присяги, які співаємо ми нині замість тих давніх сумних, і які завтра буде замінено на інші веселі, бравурні пісні перемоги.

На естраду виходить ген. В. Сальський і звертаючися до присутніх говорить:

« В біжучому році сповнилося 60 років життя нашого славного поета, співця героїчної епопеї гетьмана Мазепи, Богдана Лепкого.

З нагоди цих роковин в імені всіх організацій вояцтва армії УНР маю велику честь звернутися до нашого високодостойного ювілята з коротким привітом, коротким, але щирим і сердечним».

А далі, звертаючися до Богдана Лепкого, ген. В. Сальський говорить:

«Високодостойний і дорогий наш поете! Визнані західно-європейські поети, письменники присвятили багато своєї уваги трагічній постаті нашого великого гетьмана Івана Мазепи. Але, як раз найбільш дорогі та найбільш вартісні для нас риси його, як будівництво української держави і борця за волю України, в цих творах найменше були освітлені. Сталося це тому, що то були чужинці. Навіть наше красне письменство і історична наука в тяжких умовах національного поневолення не спромоглася яскраво освітити і висунути на належну височінь цього нашого національного героя, страдника за волю України.

Ви, дорогий поете, в своєму поетичному натхненні, овіяному гарячим патріотизмом та прагненням до здійснення національного ідеалу, піднялися змалювати визвольницькі змагання нашого народу під проводом Мазепи та його самого, як вождя цих змагань.

Змальовуючи в своїх творах високий культурний рівень на ті часи нашого народу, його призириство і ненависть до напівдикой Москви

та прагнення до визволення, ви дали зворушуючі образи завзятої боротьби проти неї і кривавої пімсти розлютованого переможця.

Поруч з чеснотами українського вояка, як вірність, відданість своєму вождеві, палка і самоотвержена любов до батьківщини та перейнятість державно-визвольними змаганнями свого народу, ви запламували зрадників і слабодухих, що не стали в шерегах Мазепи.

В живій поетичній формі, що так безпосереднє і сильно ділає на чуття кожного, ви пов'язали наші сучасні визвольні змагання з давно-минулими, вкоріняючи в свідомості нашого вояка їх відвічність, їх стихійну життєву силу. Ви зробили нашого вояка спадкоємцем великої ідеї Мазепи.

Ви дали нашому воякові те, чого так прагне вояцьке серце: культ, апотеозу національного героя, що є невичерпаним джерелом вояцьких чеснот, гарту духа, міцної віри в остаточну перемогу.

А тим самим ви підтримали дух у всього нашого вояцтва, всієї нашої політичної еміграції в це врем'я люте.

Прийміть же, дорогий наш поете, за все це нашу вояцьку щиру подяку, прийміть наші гарячі побажання вам сил і здоров'я, щоб і надалі ми могли користати з вашого духового проводу в прийдешніх збройних змаганнях, в яких, твердо віримо, ми здійснимо святий заповіт Мазепи....»

На салі знову гарячі овації на честь Богдана Лепкого. Ще кілька стрілецьких пісень, ще кілька разів залунало по салі «Гей, ну-те, хлопці, до зброї» і молитвою «Боже, великий, єдиний нам Україну храни», яку присутні вислухали стоючи, академію зачинено.

Промайнуло цих кілька приемних хвиль, що в душу вляли нову струю надії в перемогу безсмертної ідеї Мазепи, яку не сьогодні, то завтра, там десь, чи то під таким-ж Крутами, чи під тим-же Базаром, чи може під тою-ж Полтавою, в остаточній і рішучій перемозі над ворогом буде зреалізовано нащадками великого Мазепи...

І. Липовецький.

Чи треба нам мати свою кредитову установу?

Питання, що його підніс п. С. Нечай в статті «Ми можемо мати свою власну кредитову установу», вміщеній в ч. 48 «Тризуба», є життєвим питанням для нашої еміграції, а через те воно заслуговує, щоб на ньому зупинитися довше та належно його продискутувати. Властиво кажучи, питання це мусіло б бути піднятим і вирішеним вже перед кількома роками. Сучасна господарська криза буде трохи гальмувати належний розвиток такої установи. Але як раз господарська криза потребує у власній кредитовій установі робить зрозумілішою.

Коли проаналізуємо наше емігрантське становище й звернемо увагу на зтяжний його характер, то прийдемо до таких висновків: маємо дбати про те, щоби всяким чином забезпечити собі існування (працю, посаду, й т.

д.); маємо творити власні установи господарського характеру, які б допомагали господарській діяльності поодиноких емігрантів.

Власна кредитова установа матиме для нашої еміграції в першу чергу й головню господарське значіння: вона сприятиме піднесенню господарського становища поодиноких українців-емігрантів. Але рівнобіжно з цим вона може мати, при відповідній структурі та принципах внутрішньої її організації, тако-ж і організаційно-виховуюче значіння.

Розглянемо в коротких рисах господарське значіння власної кредитової установи.

Серед нашої еміграції є чимало осіб, які мають хист та бажання, поодинокю чи спільними зусиллями, заснувати власне невелике підприємство — сільсько-господарське чи ремісниче — винайняти ферму, відчинити майстерню й таке ин.;, щоби в цей спосіб забезпечити собі існування. Сучасна господарська криза надає цій справі особливої актуальности. Зменшення заробітків на фабриках і майстернях, які сьогодні на загал не перевищують мінімуму, що є необхідний для підтримання фізичного існування робітника-емігранта, та постійна загроза зостатися зовсім без праці, примушують наших людей думати про те, в який спосіб поліпшити своє становище, змінити його на більш тривале, хоч може спочатку й менш виносне. Всі вигоди праці на фабриці зникли. Утворилися психологічні обставини, при яких перехід на власне господарство — винаймлення ферми, скажім — не викликає заперечень, навпаки, являється бажаним виходом із становища, бо, мовляв, гірше не може бути. Умови й обставини, що в них перебуває наша еміграція, не стоять на перешкоді до самостійної господарської діяльности, скажім, у Франції. Рішачучими моментами тут являються: знання справи та необхідний для ведення господарства капітал.

Останній момент дуже часто й буває перешкодою для належної організації господарства, а часом і причиною неуспіху його. Місцеві грошеві установи з правила не уділяють позичок господарствам, в яких ведення основних операцій не налагоджене. Тому трапляється, що наші люде або зовсім не мають можливости приступити до ведення власного господарства, або, розпочавши його з невистачаючим капіталом, лишають, втрачаючи при цім і ті заощадження, що придбали тяжкою працею і в господарство вклали. Запобігти цьому всьому може власна кредитова установа, що ставить своєю метою не одержання зиску, а задоволення потреб своїх учасників у кредиті. В такому випадку, придбавши належний досвід, вона може стати в пригоді багатьом нашим емігрантам, заощадить фізичні й моральні страждання для багатьох з серед наших людей та дасть імпульс до самостійної господарської праці.

З другого боку, власна кредитова установа вже навіть самим фактом свого існування впливатиме на нашу, досить численну, еміграцію в напрямі утворення заощаджень. Відповідна акція цієї установи, спрямована до розбудження на цьому ґрунті почуття солідарности й патріотизму, може мати за наслідок нагромадження поважних капіталів у формі вкладів, що дасть можливість установі широко розвинути свою

працю, а нашим людям утворити «резерви», так необхідні в скрутну хвилину безпорадного емігрантського життя.

Що торкається виховуючого значіння кредитової установи, то діяльність її, збудована на основах самопомоги, будитиме віру у власні сили, розвиватиме почуття солідарності та привчатиме нашу еміграцію до організованої діяльності на господарській ниві.

М. Бахмуцький.

З подорожі О. Шульгина

подаємо за чернівецьким «Час»'ом цікаві подробиці перебування п. О. Шульгина в Чернівцях, характерні для настроїв столиці Буковини.

«Ми донесли минулого тижня, що міністр Української Народньої Республіки, п. Шульгин, повертаючи з Болгарії на захід, спинився на короткий час у Чернівцях, де був гостем п. посла д-ра Залозецького. Міністр Шульгин був у Софії на відкритті пам'ятника великого українського борця за свободу, М. Драгоманова. З Букарешту до Чернівців находився п. міністр у супроводі п. сенатора д-ра Маєр-Михальського.

На чернівецькій дворці очікували високого гостя представники всіх українських організацій і установ. Коли заїхав поїзд, усталилися студенти в кольорах у ряди. Перейшовши ряди студентів, що вітали гостя грімким «Слава!», увійшов міністр Шульгин до почекальні І класи, де прийняв привіти заступників поодиноких товариств.

Від Української Національної Партії вітали пп. послы Залозецький і Сербинюк, від товариства «Жіноча Громада» пані О. Гузар, від «Народнього Дому» п. інспектор О. Купчанко, від «Української Школи» п. д-р Кирилів, від товариства українських інженерів п. Ісепенко, від Мужеського Хору п. Горвацький, від союзу українських студентських організацій п. Омелько Попович, а від міста Чернівців міський радник пан Антін Завада. Іменем студенток подала панна Сива міністрові китицю квітів.

Того самого вечера був п. міністр Шульгин на концерті Мужеського Хору, а в понеділок, о 4-ій годині пополудні на запрошення студентської організації «Сусор», мав у «Народнім Домі» виклад про Драгоманова.

По викладі, що відбувся серед загального зацікавлення (саля була набита), з'явився на сцені пан д-р Залозецький, подякував бесідникові і запримітивши, що наш гість приїжджає з Парижа, де є могила Симона Петлюри, відвідав Софію, де є могила Драгоманова, і прибув до Румунії, де є могила Мазепи, позволив собі поставити до пана міністра три запити:

1) Хочемо знати, які здобутки і успіхи на міждержавному полі.
2) Яке тепер положення на Україні і 3) Як ставиться уряд Української Народньої Республіки до питання меншостей.

Міністр Шульгин відповів:

Питання меншостей є найбільш делікатне. Навколо уряду Української Народньої Республіки з цього приводу сотворено було багато легенд. Треба внести ясність. Уряд Української Народньої Республіки жадних земель нікому не відступав. Вони були взяті і уряд став перед фактом. Уряд і його провідник Симон Петлюра мусіли вирішити: чи зовсім припинити боротьбу за незалежність України, чи порозумітися з західними сусі-

дами і знову відновити боротьбу за українську державу. Колиб він був виграв у 1920 році, він ставби превисше самого Богдана. П е р е м о ж ц і в ніколи не судять, а переможені завжди винні. Був час, коли від покойного Петлюри відвернулася більшість громадянства. Але переоцінюючи цінності, заспокоївшись після тяжких подій, ми знову стали міркувати: що робити?

Ми побачили, каже міністр, що відновляти боротьбу на всі фронти неможливо. Треба вибрати свою основну мету: творити свою хату, свою державу на терені сучасної совітської України. Необхідно знайти співчуття до своєї справи в Західній Європі і добитися того, щоб принаймні bliщі сусіди не перешкоджали нам у боротьбі, яку ми маємо повести у свій час за державність. Не можна, як у 1919 році, бути оточеними з усіх боків ворогами, бо кінець буде той самий, що в 1919 році. Порозуміваючися на цій підставі з ближчими західними сусідами, ми знаходили співчуття і розуміння незалежної України, але часом і скептичний запит: «Сьогодні ви дуже помірковані у своїх національних претензіях. А що скажете завтра, як будете в Києві?»

Відповідь: це правда, що кождий народ має стремління до соборности. Але це стремління не є завжди абсолютне. Бачимо це на прикладі Швейцарії і Бельгії. Отже в майбутньому все залежить од вас (від більшости), від режиму української меншости, яка знаходиться у ваших державах. Це залежить — будемо говорити отверто — від взаємовідносин міжнародних сил. Але не тяжко передбачити, що навіть за спиною уже незалежної України так само завжди буде стояти стара імперіалістична претензія Москви. Отже це примусить нас порозуміватися з нашими західними сусідами на ґрунті сучасних міжнародних ідей що-до оборони меншостей. Отже реалістично ці основні питання: Основним і першим питанням цілого нашого покоління є боротьба за державну незалежність.

Другим питанням є прагнення до внутрішньої єдности і до соборної української нації, яку можна розділити кордонами, але яку не можна розділити духово (оваційні, невгаваючі оплески).

Третім завданням є боротьба за право меншостей. Старій державі легко обороняти свої меншости. Але завдання це неумовне тяжке, коли воно стоїть перед урядом, що знаходиться на вигнанні. Та уряд Української Народньої Республіки від цього обов'язку не ухилився. В безпосередніх розмовах з відповідними чинниками, в заявах на міжнародній арені (Унія Товариств Союзу Народів) ми виступали в обороні українських меншостей.

Але ця справа делікатна не тільки тому, що ми мусимо уважати на наше відношення з західними сусідами, але й тому, що ми не можемо перебирати на себе функції оборонців меншости, бо є люди на то покликані. На Великій Україні все задушено, все мовчить. Нема жадної вільности чоловіка. Уряд Української Народньої Республіки, не дивлячися на своє 11-літнє перебування на чужині, мусить і обов'язаний говорити в обороні України, бо нікому цього робити. Але уряд числиться з тим, що на західних українських землях існують депутати, сенатори, парламентарні репрезентації, які є вільно вибрані і знають добре, що мають робити, обороняючи українське населення. Оскільки то їм потрібно, ми ніколи не відмовимося їм в тому допомогти своїм впливом і бажасмо від усієї душі, щоб всі ті справедливі вимоги, котрі ставлять українські меншости, були якнайкраще сповнені.

Відповідаючи на друге питання, сказав міністр:

Україна, як така, юридично існує, бо була проголошена Центральною Радою і парламентом самостійною державою. Була визнана 15-ма державами незалежною республікою, а тако-ж і совітським союзом. Ми мали місії і посольства по різних країнах. Той факт, що Україна була окупована, ми вважаємо фактом неправим і для нас Українська Народня Республіка продовжує існувати, як держава. Цікаво відмітити, що самі совіти не відважилися знищити української державности і про форму оставили так зва-

ну Українську Радянську Республіку. Але цьому правному становищу не відповідає стан фактичний. Україна знаходиться під фактичною окупацією і диктатурою Москви. Положення на Україні жахливе. П'ятилітка виснажила Україну, як і весь союз. Колективізація індивідуальних господарств зруйнувала хліборобів і привела до того, що українське село гине тепер з голоду.

Нашим завданням є познайомити західне ромадянство з нашим становищем і в цьому навів бесідник різні приклади, як наша пропаганда є тепер найбільш активною. Коли України ніхто майже не знав у 1919 році, то тепер цілий світ поінформований, а через діяльність представників уряду масо скрізь ближчі особисті зв'язки, що має велике значіння у дипломатичній праці.

По викладі подякував п. міністр представникові студентських організацій панові О. Поповичеві за влаштування цього викладу і закликав студіюючу молодь до науки, бо ця одинока мусить вивести нас за правдивий шлях. (Не вгавають оплески, а серед цього подали пані Гузарєва, Павлу-севич і Щербакович китиці цвітів).

У вівторок коло полудня прийняв п. міністр Шульгин представників місцевої преси. Наш деншик був заступлений редактором Пігуляком. Давши пояснення журналістам на різні актуальні питання, поставив наш редактор такий запит:

Яке вражіння зробила на вас Буковина?

Міністр відповів: «Надзвичайно гарне. Я вдивлювався з поїзду в картину буковинських сіл, бажаючи схопити образ за образом так, як вони оставали за поїздом. Надходила темрява й не можна було де-чого розрізнити, але п. сенатор Михальський давав мені поясніння. Був я дуже зворушений прийняттям українського громадянства на двірці. Особливо присмно було мені побачити українське село (Стрілецький Кут), котре нагадувало мені моє рідне село, в якому я виріс. Буковина являється мені не зеленою, але золотою, бо покрита жовтим листям».

Даліше заявив п. міністр своє велике вдоволення з того, що увійшов у контакт з автохтонним українським населенням, а це буде йому підмогою в дальшій праці. Прощаючи нашого редактора, просив міністр подякувати українському громадянству за сердечне привітання і обіцяв загостити ще до нас, як буде весна.

Рівно-ж у вівторок відвідав міністр Шульгин міністра Буковини п-а д-ра Савчука-Савяна та письменницю Ольгу Кобилянську, а вечером виїхав до Парижа.

На двірці вітали п. проф. Олександра Шульгина, міністра заграничних справ У. Н. Р., сенатори п. п. д-р В. Залозецький і д-р. Маср-Михальський, з котрими п. міністр, прощаючись, розцілувався, депутат п. Ю. Сербинюк, п. д-р А. Кирилів і відпоручники українського козацтва «Запорожжє». Від імени українського студентства прощав п. міністра п. Омелян Попович, дякуючи йому за його відвідини й просячи його загостити ще на Буковину. Студенти й студентки стояли при промові п. Поповрча струнко на позір, вітаючи п. міністра грімкими окликами «Слава!».

При окликах «Слава!» від'їхав потяг о год. 4.10 до Варшави. Так пробув п. міністр цілих 2 дні по-над програму в Чернівцях.

(«Час» з 17 листопада 1932 р.).

Запишіть собі адресу

УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. С. ПЕТЛЮРИ В ПАРИЖІ

41, rue de La Tour d'Auvergne, Paris IX

відчинсна: в середу 6—9, в суботу 4—9, в неділю 1—5.

Хроніка.

З життя української еміграції. У Франції

— Концерт Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції у Парижі. 26 листопада с. р. в салі дому бельгійських інвалідів у Парижі відбувся концерт Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції. Концерт складався зі співів хору Товариства під орудою п. М. Ковальсько-го, та гри на бандурі п. В. Ємця.

Виконання хором програму, не дивлячися на лиху акустику та відсутність перших тенорів, було цілком добрим. Особливо публіці подобалися колядки та військовий марш «В горах грім гуде».

На превеликий жаль, публіки було небагато і вельми похвальна мистецька маніфестація Т-ва вояків не мала більшого розголосу і тих матеріяльних результатів, яких можна було б сподіватися.

— Збори Української Парофії у Парижі. В неділю 11 грудня с. р. в Українській Православній Церкві у Парижі відбулися збори української парофії. На зборах постановлено шукати іншого священника, з причини виїзду п.-о. Гречишкіна.

Переобрано тако-ж Раду парофії. До Ради тепер входять: голова — п. Наглюк, члени — пп. Ткаченко, Гмиря (староста), Василів і Могильницький. До Ревізійної Комісії входять: пп. Качура, Косенко, Магієнко.

Збори доручили Раді парофії подбати про помешкання для церкви, поліпшення матеріяльного становища парофії й т. д.

— Ялинка для українських дітей у Па-

рижі відбудеться 25 грудня с. р. о год. 15 в. Palais de la Mutualité, Place Maubert, метро Maubert. Дітей, які раніше ніколи не були на ялинці, можна записувати в Бібліотеці ім. С. Петлюри і в редакції «Тризуба». Там же приймаються і пожертви на ялинку.

— Розшукую брата Тодося Петровича Буткевича, студента киянина, нар. 1898 р. в Ковлі на Волині. В червні 1919 р. він виступив з Києва з частинами добровольчої армії і тепер, ніби, перебуває в Болгарії. Відомості до редакції «Тризуба».

У Польщі

— Панахида у Варшаві. В неділю 4 грудня б. р. заходами Головної Управи Українського Центрального Комітету у Польщі, у Варшаві в православній церкві на Волі, було відправлено панахиду по бл. пам'яті Головному Отаманові С. Петлюрі, міністрах уряду УНР О. Саліковському та П. Холодному, пп. С. Лукасевичу, І. Золотницькому, генералу М. Коваль-Медзведському, митрофорному протоієреєві А. Волковичу, громадських діячах: Н. Лотоцькій і П. Руткевичу та всіх українських політичних емігрантах і вояках, що сили свої за Україну віддали й спочивають сном вічним на православному кладовищі на Волі.

— В Союзі Українок Емігранток. Управа Союзу впорядкувала в цьому сезоні вже другі ширші сходини жіноцтва, 8 грудня с. р., вгостинних стінах клубу «Прометей».

За відсутністю хворої п. Лівницької, голови клубу, сходини відкрила п. К. Чайківська, референтка культурно-освітньої сек-

ції Союзу. З рефератом про творчість нашої письменниці Ольги Кобилянської виступила п. Теліга. Референтка прочитала тако-ж «Мелодійний вальс» Кобилянської.

Зібрані пані вислухали реферат з великим задоволенням і нагородили докладчицю рясними оплесками.

Підчас реферату подано було присутнім чай. На сходинах обговорено було тако-ж справу влаштування на різдвяних святах ялинки для дітей.

Як і завше сходи нашого жіноцтва залишили по собі дуже миле враження.

В Чехословаччині.

— Найновіші здобутки Музею Визвольної Боротьби України в Празі є головним чином архивного характеру. Так, до Музею в останні дні дістались: архив українського студентського товариства при університеті Альберта в Кенігсберзі, архив Гуртка Українців Університетів при Берлінському університеті, папери Союзу Українських Студентських Організацій Німеччини та Данції (так зв. СУСОНД) і багато інших архивних матеріалів зі студентського організаційного життя, так що зараз Музей може майже повно представити діяльність українського студентства закордоном. До відділу політичного вплинули цілком випадково врятовані від загибелі друківані на машинці реферати, читані на другому з'їзді українських націоналістів у Відні. З прибутків мистецького характеру варто зазначити лекцію світлин з конкурсу на проєкт пам'ятника Гоголю в Москві; серед них є й відзначений журі проєкт українського скульптора Забіли.

Акція збіркова на вибудування окремого будинку для Музею посувається досить добре (власливо в проєкті збудувати взагалі окремий «Український Дім» у Празі,

в якому має знайти своє приміщення і Музей). Лише емігрантська Прага дала добрий приклад, зібравши протягом кількох днів більше, як 2000 корон чеських. Але очевидно, що завдання вибудувати окремий Український Дім є по силам лише всьому українському громадянству. І воно повинно належно підтримати це огнище української культури, яке згодом, за інших обставин, зможе бути кожної хвили перенесено на терени України.

— Український Технічно-Господарський Інститут (УТГІ) при У.Г.А. — позаочна школа високошкільних студій.

Фахові відділи: агрономично-лісовий, хемико-технологічний, економічно-кооперативний.

Фахові курси: суспільної агрономії, контролор-асистентів, бухгалтерії, межовий, лісових наук.

Курси з окремих предметів: радіотехніки, оброблення шкіри, олійництва, миловарства, фотографії, креслення, цеглярства, птахівництва, крілярства, пасішництва, чужих мов: німецької, французької та англійської.

Проспекти безплатно висилає секретаріят УТГІ.

Звертатися на адресу: *Ukrajinska hospodarska akademie v CSR. Podebrady. Tchecoslovaquie.*

В Югославії

— Товариські вечериці в Українській Громаді в Білгороді. 3-го грудня с. р. Українська Громада в Білгороді влаштувала в своєму новому помешканні товариські вечериці для своїх членів та постійних гостей. Програма вечериці складалася з різної музики, співу та декламації, у виконанні яких брали участь: пані В. Зівертова та пп. К. Цвітанович, А. Чорний, П. Прокопюк, О. Зіверт та хор і оркестра під орудою п. П. Прокопюка.

Вечерні затиглися до пізньої ночі в присмному родинному настрої, і всі присутні почували себе, як у власній хаті.

Всі виконавці були нагороджені ширими оплесками, а бандурист п. Чорний та дідусь-поет п. Цвітанович примушені були кільки разів, на жадання присутніх, виконувати свої точки програму.

Треба подякувати Управі Громади, що вона, навіть у такій критичний час для неї, не губить бадьорости і не опускає в розпачі руки, а навпаки, бореться з бідом і вірить у ліпше майбутнє.

Український концерт в Італії

23 грудня в Генуї в салі консерваторії відбудеться концерт

українських пісень у викланні пані Млади Липовецької. Улаштує цей концерт найбільше музичіе товариство «Молодої Генуазької Оркестри».

До програму цього концерту входять народні та історичні пісні, а тако-ж романси Лисенка, про творчість якого пані Липовецька перед концертом прочитас доклад.

Замість листовних поздоровлень і візитів на свята Різдва й Нового року зложили на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі ішк. Ю. Яковлів — 25 фр., п. І. Рудичів — 10 фр., ішк. С. Нечай — 20 фр.

Зміст.

Париж, неділя, 18 грудня 1932 року — ст. 1. К. Ніко. Листи до земляків, XV — ст. 2. І. Липовецький. Свято І. Мазепи і вшанування Богдана Лепкого — ст. 5. М. Бахмуцький. Чи треба нам мати свою кредитову установу? — ст. 9. З подорожі О. Шульгина — ст. 11. Хропика. З життя української еміграції: У Франції — ст. 14. У Польщі — ст. 14. У Чехословаччині — ст. 15. В Югославії — ст. 15. Український концерт в Італії — ст. 16.

До лицарів Залізного Хреста

Просьтєся всіх лицарів Залізного Хреста (тих, що приймали участь у Зімовому поході української армії під командою генерал-поручника Омельяновича-Павленка з 6-го грудня 1919 року по 6-те травня 1920 року), як старшин, так і козаків, і які живуть у Парижі та околицях його, — зголоситися листовно чи персонально по нижче поданій адресі: Mr. Naboka — 12, Rue Traversière. B i l l a n c o u r t s-Seine (Seine) для обговорення питань в справі об'єднання всіх лицарів в організацію «Лицарі Залізного Хреста».

Мета організації: взаємна моральна й матеріальна допомога, студювання історії Зімового Походу і т. ин.

Всіх лицарів, що мешкають у Франції по-за Парижем, просьтєся надіслати свої адреси, листовно висловити свої думки і побажання в справі цієї організації.

Поширюйте цю думку та повідомте по силі можливости всіх своїх знайомих — лицарів.

Вітаємо всіх і бажаємо успіху.

Ініціативна група:

Н а б о к а, сотник Окремої Кінної дивізії,

М е р и н і в, сотник Київської дивізії,

Я к и м е н к о, сотник Київської дивізії.

Париж.

28 листопада 1932 року.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-63.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — **Комітет.** Адміністратор: **Іл. Косенко**

Le Gérant: M-me Perdrizet.